

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN DOĞA ALGILARININ
RESİMLER YOLUYLA İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sevcan MOL

Antalya, 2019

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN DOĞA ALGILARININ
RESİMLER YOLUYLA İNCELENMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Sevcan MOL**

**Danışman:
Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA**

Antalya, 2019

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışmada alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

18/01/ 2019

Sevcan MOL

İmzası

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Sevcan MOL'un bu çalışması 24/12/2018 tarihinde jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir

İMZA

Başkan : Doç. Dr. Mehmet TEYFUR
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Eğitim Bilimleri

Üye : Doç. Dr. Harun ŞAHİN
Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Eğitim Bilimleri

Üye (Danışman) : Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN DOĞA ALGILARININ RESİMLER YOLUYLA İNCELENMESİ

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ramazan KARATAŞ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Lisans eğitimimi tamamladığım 2008 yılından bu yana hayalim olan yüksek lisansımı tamamlayıp, bu tezi yazmış ve yayımlamış bulunuyorum. Bunu başarmamda en büyük etkiye sahip olan; samimiyetine ve doğallığına hayran kaldığım sevgili danışmanım Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA'ya; hayatımın her anında ve aldığım bütün kararlarda her zaman yanımda olan, beni destekleyen, çalışmalarım boyunca bilgisinden ve tecrübesinden yararlandığım canım hayat arkadaşım Özgür MOL'e; tez çalışma döneminde karnımda taşıdığım ve bu süreç devam ederken dünyaya getirdiğim canım kızım Deniz Mina MOL'e; bugünlere gelmemde en büyük emeği olan canım ablam Nurcan KÜÇÜKAVCU'ya sonsuz teşekkür ederim.

Sevcan MOL

Antalya, 2019

ÖZET

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN DOĞA ALGILARININ RESİMLER YOLUYLA İNCELENMESİ

Mol,Sevcan
İlköğretim Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hilmi Demirkaya
Ocak 2019, 56 sayfa

Bu çalışmanın amacı okul öncesi dönemdeki çocukların doğa algılarının resimler yoluyla incelenmesidir. Araştırmanın uygulaması 2018-2019 eğitim öğretim yılında Antalya ili Kepez ilçesinde bir İlkokulun anasınıflarına devam eden 29 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından bir görüşme formu hazırlanmıştır. Çocuklara uygulanacak olan görüşme formunda üç adet açık uçlu soru bulunmaktadır. Bu açık uçlu sorular çocuklara yaptırılan doğa ile ilgili resimlerle ilgilidir. Çocuklardan doğa ile ilgili serbest resim yapmaları istenmiş, görüşme formunda yer alan sorular çocuklara sorulmuş ve araştırmacı tarafından görüşme formuna aktarılmıştır. Verdikleri cevaplara göre çocukların doğa algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Çocuklar yaptıkları resimlerde doğa figürlerine, doğa olaylarına, hayvanlara, insanlara, taşlara, eşyalara, gezegenlere, yamyam ve dev gibi, doğada karşılaşılabileceklerini düşündükleri canlılara yer vermişlerdir. Çocukların resimlerde en çok yer verdikleri figür, insan figürü ve gökkuşağı olmuştur. Çocukların çoğunluğunun resimlerinde doğayı temiz olarak resmettikleri görülmüştür. Dikkat çeken bir diğer sonuç ise; çocukların doğayı resmederken tüm renkleri kullandıklarını ifade etmeleri, doğayı çok renkli olarak algıladıklarının bir göstergesi olabilir.

Anahtar Kelimeler: *Doğa, Doğa algısı, Çocuk resimleri*

ABSTRACT

INVESTIGATION OF NATURE PERCEPTIONS OF CHILDREN IN THE PRE-SCHOOL PERIOD BY PICTURES

Mol,Sevcan

Post Graduate, Department of Primary Education

Supervisor: Prof. Dr. Hilmi Demirkaya

January 2019, 56 pages

The aim of this study is to examine the perceptions of nature of children in preschool period through pictures. The application of the study was carried out with 29 children attending the preschool of Şehit Hakan Karakaya Primary School in Kepez, Antalya province in the 2018-2019 academic year. An interview form was prepared by the researcher as a data collection tool. There are three open-ended questions in the interview form which will be applied to children. These open-ended questions are related to nature-related pictures made to children. Children were asked to make free pictures about nature and the questions in the interview form were asked to the children and they were written to the interview form by the researcher. According to their answers, the nature perceptions of children were tried to be determined. Children in their paintings, nature figures, natural events, animals, people, vehicles, objects, planets, cannibal and giant nature, such as living creatures they thought they might encounter. The most important figure in children's paintings is the human figure and rainbow. It was seen that most of the children depicted the nature as clean in their paintings. Another remarkable result is; children expressing their use of all colors while depicting nature, nature has been perceived as very colorful.

Keywords: *Nature, nature perception, children's pictures*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ	vi
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	vi
RESİMLER LİSTESİ.....	vi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.3. Alt Problemler	2
1.4. Araştırmanın Amacı.....	2
1.5. Araştırmanın Önemi	2
1.6. Sayıtlar	2
1.7.Sınırlılıklar	2
1.8. Tanımlar	3

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Doğa Ve İnsan.....	4
2.2.Okul Öncesi Dönemde Doğa Eğitimi.....	7
2.3.Çocuk Ve Resim.....	12

2.6.İlgili Araştırmalar	17
-------------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	18
3.2.Çalışma Grubu	18
3.3.Veritoplama Araçları	18
3.4.Verilerin Toplanması	18
3.5. Verilerin Analizi	19

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Çocukların Yaptıkları Doğa İle İlgili Resimlere Ait Bulgular.....	20
--	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1.Sonuç Ve Tartışma.....	42
5.2.Öneriler.....	45
KAYNAKÇA.....	46
EKLER	50
ÖZGEÇMİŞ	54

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1. Çocukların Resimlerinde Kullandıkları Doğa Öğeleri	39
Tablo 4.2. Çocukların Resimlerinde Kullandıkları Renkler	40
Tablo 4.3. Çocukların Resimlerinde İnsan Figürü Kullanıp Kullanmama Durum...41	

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 2.1.....	10
Fotoğraf 2.2.....	10
Fotoğraf 2.3.....	11

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1.....	14
Resim 4.1.....	20
Resim 4.2.....	21
Resim 4.3.....	22
Resim 4.4.....	22
Resim 4.5.....	23
Resim 4.6.....	24
Resim 4.7.....	24
Resim 4.8.....	25
Resim 4.9.....	26
Resim 4.10.....	26

Resim 4.11.....	27
Resim 4.12.....	28
Resim 4.13.....	28
Resim 4.14.....	29
Resim 4.15.....	30
Resim 4.16.....	30
Resim 4.17.....	31
Resim 4.18.....	32
Resim 4.19.....	32
Resim 4.20.....	33
Resim 4.21.....	33
Resim 4.22.....	34
Resim 4.23.....	34
Resim 4.24.....	35
Resim 4.25.....	36
Resim 4.26.....	36
Resim 4.27.....	37
Resim 4.28.....	38
Resim 4.29.....	38

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde tez konusu olarak ele alınan problem durumunun ne olduğuna, araştırmanın amacına, önemine, sayıtlılarına, sınırlılıklarına ve ilgili tanımlara yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Resim yapmak insanlığın doğuşundan günümüze kadar var olagelmiş bir eylemdir. Yazı icat edilmeden önce insanların mağara duvarlarına resimler yaptığı, kendilerini bu şekilde ifade ettikleri bilinmektedir. Buna bağlı olarak yazı ile birlikte insanların kendilerini ifade ediş biçimlerinden biri de resimdir diyebiliriz. Okul öncesi dönemdeki çocukların da yazı yazma becerisi olmadığı varsayıldığında, resim yapmak onlar için etkili bir kendini ifade ediş biçimidir.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar yaptıkları resimlerde kendi iç dünyalarını, çevreyi algılayış biçimlerini, duygu durumlarını, çeşitli figürleri/desenleri/renkleri kullanarak ifade edebilmektedir. Bu ifade ediş biçimleri; çocuğun içinde bulunduğu kültür, aile yapısı ve bireysel özellikler gibi daha da çoğaltabileceğimiz pek çok değişkene göre de farklılıklar gösterebilmektedir. Kısacası çocuk resimlerini incelediğimizde onun dünyasıyla ilgili ipuçlarını bulma şansı artar. Yeter ki gerekli ön bilgilere sahip olup resimleri çözümleyebilecek teknikler uygulanabilsin.

Çocuk resimleri incelenirken; çocuğun hangi renkleri kullandığı, sayfanın neresini daha çok kullandığı, çizdiği şekillerin boyutları, çizdiği çizgilerin yapıları gibi pek çok ayrıntıya bakılmaktadır. Ayrıca çocuk resimlerinin gelişimi çeşitli evrelere ayrılmış ve bu evreler kendi içinde farklı şekillerde yorumlanmaktadır. Bu konuda ayrıntılı bilgi ilerleyen bölümlerde verilecektir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde; çocuk resimlerinin pek çok değişkene göre incelendiği görülmüş ancak çocuk resimlerinin doğa algılarıyla ilişkisine dair bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada; okul öncesi dönemdeki çocukların resimlerinde doğayı algılayış biçimlerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu çalışma ile bu boşluğun giderileceği düşünülmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Okul öncesi dönem çocuklarının çizdikleri resimlerde ortaya çıkan doğa algıları nasıldır?

1.3.Alt Problemler

1. Çocukların çizdikleri resimlerde doğaya bakışı nasıldır?
2. Çocuklar çizdikleri resimlerde kendilerini doğaya ait hissetmekte midirler?
3. Çocuklar çizdikleri resimlerde doğadaki hangi figürleri daha çok kullanmıştır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı okul öncesi dönemdeki çocukların çizdikleri resimlerden yola çıkarak doğa algılarını incelemektir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Çocuk resimleri gerek yurtiçinde gerek yurtdışında birçok araştırmaya konu olmuştur. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların kendilerini ve iç dünyalarını sözcüklerden çok resimler yoluyla çok daha iyi ifade edebildikleri aşikardır. Literatüre bakıldığında okul öncesi dönem çocuklarının resimleri birçok açıdan incelenmiş fakat doğa algıları bağlamında yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın bu boşluğu dolduracağına ve alanyazındaki eksikliği gidereceğine inanılmaktadır.

1.6. Sayıtlar

Çocukların resimlerini içlerinden geldiği gibi, samimi olarak yaptıkları varsayılmıştır.

1.7. Sınırlılıklar

Araştırmanın kapsamı Antalya ili Kepez ilçesinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında Şehit Hakan Karakaya İlkokulu'nda anasınıfına devam eden 5 ve 6 yaşındaki okul öncesi dönem çocuklarla sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Çocuk: Gelişen, olgunlaşmamış, reşit sayılmayan bir yurttaş (Yörükoğlu, 2000), doğumundan başlayarak erinliğe kadarki devrede bulunan kişi (Akyüz, 2000) ya da 18 yaşın altındaki her birey (ÇHS, 2004) çocuk olarak tanımlanmaktadır(Akt.D uyan, Gelbal, 2008).

Okul Öncesi Dönem: Doğumdan eğitim dönemine kadar olan sıfır-altı yaş grubu çocukların bireysel farklılıklarına, gelişimsel özelliklerine ve kabiliyetlerine önem verilerek bedensel, sosyal, duygusal, bilişsel ve dil gelişimlerinin sağlandığı, kişilik gelişimlerinde olumlu temellerin atıldığı, çocukların yaratıcılık yönlerinin ortaya çıkarıldığı ve çocuklara özgüven duygusunun kazandırıldığı eğitim sürecinin tümüdür (Katrancı, 2014).

Doğa: İnsan faaliyetlerinin dışında kendi kendini sürekli olarak yeniden yaratan ve değiştiren güç, canlı ve cansız maddelerden oluşan varlığın hepsi, tabiat (TDK, 2009).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde literatür taramasından elde edilen veriler ve ilgili araştırmalar sunulmuştur

2.1.Doğa ve İnsan

Doğa denildiğinde herkesin kafasında farklı çağrışımlar yapmakta, çok değişik anlam, tanım, benzetme ve şekillerle, tartışmalı bir kavram olarak var olmaya devam etmektedir (Atasoy, 2005). En net tanımıyla TDK (2009, s.574)'na göre doğa ; “İnsan faaliyetlerinin dışında kendi kendini sürekli olarak yeniden yaratan ve değiştiren güç, canlı ve cansız maddelerden oluşan varlığın hepsi, tabiat”dır. Doğa kavramı çoğu zaman çevre kavramıyla karıştırılmaktadır. Oysa ki çevre kavramı 1940’lı yıllarda, İkinci Dünya Savaşı’nın getirdiği yıkımlar, nükleer silah denemeleri gibi sebeplerle dengelerin bozulması, doğal kaynakların tükenmesi, canlı çeşitliliğinin azalması gibi sebeplerle küresel bir sorun olarak ortaya çıkmış bir kavramdır (Türkdoğan, 2017). Bu sebebe bağlı olarak, çevre kavramı insan etkisini de içine alan bir kavramdır diyebiliriz. Öztan ve Köylü (2003) çevreyi; ‘ yerkürenin doğal kaynaklarından oluşan ve insanın bu kaynaklar üzerinde yaptığı kültürel değişimleri de kapsayan bir düzenler sentezi’ olarak tanımlamıştır. Yukarıda belirtilen tanımlardan da yola çıkarak çevre kavramının doğa kavramından farkının insan etkisi olduğu fikri ortaya çıkarılabilir.

Doğa, içinde barındırdığı tüm unsurlarla bir bütündür ve insan da bunun bir parçasıdır. Ancak günümüz toplumlarında şehirleşme, doğal yaşam alanlarının bozulması, teknolojik bağımlılıklar gibi daha sayabileceğim birçok nedene bağlı olarak doğanın bu bütünlüğü, zenginliği, sanatsal yönü algılanamamaktadır (Kahyaoğlu ve Kırıktaş, 2016). İnsanın doğayı algılayamama, bütünlüğünü fark edememe durumunun sebebi yine insanın kendisidir. Son yüzyıllarda insanoğlu çeşitli şekillerde doğaya tahribat vermiş, doğa algısı bozulmaya, doğadan kopmaya, aidiyet hissini yitirmeye başlamıştır. Sanayileşmenin başlangıcı sayılan 1800’lü yıllara kadar insanların doğaya ciddi anlamda zararlar verdiği söylenemez. Sanayileşmeyle birlikte bilimde ve teknolojideki gelişmelerin yanlış ve aşırı kullanımıyla birlikte insanlık doğaya tahribat vermiş, doğal dengeyi bozmaya ve

tehditkar davranışlarda bulunmaya başlamıştır (Özsoy ve Ahi, 2014). Bu durum hem doğaya zarar vermekte hem de insanın doğayı algılayış biçimini bozmakta, doğadan kopmasına sebep olmaktadır.

Doğayla insanın tekrardan bütünleşmesi, kendini doğaya ait hissetmesi ve doğaya tahribat vermemesi için yapılabilecek eylemlerin başında insanların küçük yaşlardan itibaren doğa ile iç içe olmasına imkanlar sunulması, doğaya verilen tahribatın farkına vardırılması gelmektedir. Erten (2004)'e göre çevre sorunları sadece teknoloji ve yasalarla çözülemez. Bu sorunlar ancak insanların davranış, tutum ve değer yargılarının değişmesiyle çözülebilecek sorunlardır. Doğayla iç içe olan, kendisini çevreye ait hisseden bireylerde bu tutum ve davranış değişikliğini yaratmak çok da zor olmayacaktır. Günümüz toplumlarında bireylerin teknoloji, şehirleşme gibi faktörlerle doğadan kopuk yaşaması dolayısıyla bu aidiyet hissini yaşamaları için onlara farklı imkanlar sunma, çevre duyarlılığı konusunda çeşitli eğitimler verme gereği doğmaktadır. Doğanın dilinin öğrenilmesi ancak çevre eğitimiyle mümkündür diyen Ozaner, bu eğitimlerle bireylerin doğaya ve hayata bakışında köklü değişimler meydana geldiğini belirtmektedir.

Dünyada ve Türkiye'de insanların doğa ile barışmaları, doğaya bakışlarını değiştirmeleri, doğaya tahribat vermelerini önlemek gibi sebeplerle çeşitli kuruluşlar oluşturulmuştur. Bunların başlıcaları;

Uluslararası Kuruluşlar:

- Greenpeace (Amerika-1971)
- Dünya Doğa ve Doğa Kaynaklarını Koruma Birliği (İsviçre-1948)
- Dünya Doğa Koruma Vakfı (Amerika-1961)
- Uluslararası Koruma (Amerika-1987)
- Doğal Hayatı Koruma Derneği (Amerika-1985)
- Kraliyet Botanik Bahçeleri (İngiltere-1840)
- Uluslararası Kuşları Koruma Konseyi (İngiltere-1989)
- Kraliyet Kuşları Koruma Derneği (İngiltere-1904)
- Uluslararası Fauna ve Flora (İngiltere-1903)
- Avrupa Çevre Ajansı (Danimarka-1994)
- Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı (AB-1987)

Ulusal Kuruluşlar:

- Doğal Hayatı Koruma Derneği (1975)
- Doğal Hayatı Koruma Vakfı (2001)
- Greenpeace Akdeniz (1992)
- Türkiye Tabiatını Koruma Derneği (1955)
- TEMA Vakfı (1992)
- Doğa Derneği (2002)
- ÇEVKOR Vakfı (1991)
- ÇEKÜL Vakfı (1990)
- Türk Deniz Araştırmaları Vakfı (1997)
- Doğa Araştırmaları Derneği (1998)
- Buğday Derneği (2002)
- Türkiye Çevre Vakfı (1978)
- Çevre Koruma ve Ambalaj Atıklarını Değerlendirme Vakfı (1991)
- Türkiye Deniz Temiz Derneği (1994)
- Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (1993)
- Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (1972)
- Bölgesel Çevre Merkezi (1990) (Genç&Diğerleri, 2016)

Bu kuruluşların doğa ve çevre konusunda günümüzde de devam eden farklı etkinlikleri bulunmaktadır. Bunlardan biri de 'Okullarda Orman Programı'dır. Orijinal ismi "Learning About Forest-LEAF" olan Okullarda Orman Programı, Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı (Foundation For Environmental Education- FEE) tarafından 1999 yılında yürütölmeye başlanmış bir programdır. Bugün 26 ülkenin FEE'ye bağlı olarak yürütmekte olduğu bu programa ölkemiz TÜRÇEV'in programlarından biri olarak 2004 yılında katılmıştır. En son olarak 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında 210 okulda çalışmalarını sürdürmüştür. Okullarda Orman Programı okul öncesi, ilk ve ortaokullarda uygulanan, amacı orman eko-sistemi ile ilgili bilginin ormanın içinde, ormanlara inceleme gezileri düzenleyerek arttırılması ve deneyimlerin uluslararası düzeyde paylaşılması olan bir çevre eğitim programıdır. Program bu amaca yönelik olarak, ormanların eğitsel etkinliklerde kullanılmasını teşvik edip, ormanlarla ilgili olarak yapılacak yerel, ulusal ve uluslararası faaliyetleri

desteklemeyi hedeflemektedir. Programda, ormanların sürdürülebilir yaşam için sahip olduğu değerin ve önemin kitleler tarafından öğrenilmesi, aktarılması ve günlük hayatta bireylerin davranış ve aktivitelerine yansıtılması beklenmektedir. İnsanlar için kültürel, ekolojik, ekonomik ve sosyal değeri bulunan ormanların özelliklerini ve değerini başta çocuklar, ardından onlar aracılığıyla tüm toplum tarafından anlaşılması programın ana felsefesini oluşturmaktadır (www.turcev.org.tr).

2.2. Okul Öncesi Dönemde Doğa Eğitimi

Bireyin çocukluk dönemi içinde yer alan, 0-6 yaş (0-72 ay) aralığını kapsayan okul öncesi dönem gelişimsel olarak beceri ve deneyimlerin üst seviyede kazanıldığı bir süreçtir (Karoğlu ve Ünüvar, 2017). Üst düzey kazanımların yaşandığı bu süreçte biyolojik alt yapı ve çevre faktörleri büyük bir öneme sahiptir. Bu dönem beyin gelişiminin ve sinaptik bağlantıların kurulumunun en yoğun ve hızlı yaşandığı dönemdir. Bu dönemde beyin; çocuğun tüm gelişim alanları (bilişsel, sosyal, dil, motor, duygusal) için mükemmel bir altyapı oluşturur ve çocuk yetişkin olup kendi potansiyelini gerçekleştirmek için zeminini hazırlamış olur (MEB, 2013). Bu hızlı beyin gelişimi sürecinde çocuk çevresine karşı duyarlı, meraklı, keşfedici ve araştırmacıdır. Bu dönemde çocuklarda oyun ön plandadır ve oyun esnasında bu meraklı keşfedici yönüyle çevresini gözlemleyerek öğrenme eğilimindedir (Çakmak ve Yılmaz, 2009). Bu gözleme ve keşfetme durumları çocukların deneyimler kazanmalarına olanak sağlamaktadır. Onların bu deneyim kazanma süreçleri yetişkinler tarafından desteklenmeli, deneyim kazanmaları için olanaklar sunulmalıdır. Aksi takdirde tüm bu yetiler zamanla sönme eğilimindedir (Karoğlu ve Ünüvar, 2017).

Dewey, çocuğun gelişiminde deneyimin büyük bir payı olduğunu ve bu deneyimlerin en etkili bir biçimde doğal ve sosyal çevrede gerçekleştiğini söylemiştir (Akt.Akyüz, 1979). Ancak, toplumda şehirleşmenin içinde yaşayan çocuklar doğal yaşamın içinde olmadan, kendilerini doğadan ayrı bir yaşam sürdürdüklerini düşünerek yaşamakta; dünyadaki tüm canlıların etkileşim içinde olduğunu; hava, su gibi temel ihtiyaçların doğadan karşılandığını dahi bilmeden yaşamakta ve hatta doğadan korkmaktadırlar (Başal, 2005). Böyle bir yaşam tarzının içinde olan çocuğun merak ve keşfetme duygularında sönme yaşanması son derece kaçınılmazdır.

Eğitimci Maria Montessori doğanın içinde olmanın çocuk için önemini yıllar önce şu şekilde etkileyici bir biçimde dile getirmiştir:

‘Çocukları serbest bırakın, yağmur yağınca dışarı koşsunlar, bir su parçası görünce ayakkabılarını çıkarsınlar, çayırın çimeni çiğden ıslaksa bırakın onları çıplak ayaklarıyla çiğnesinler, gölgesi onları uyumaya çağıran bir ağaç görünce dibinde dinlensinler. Oysa biz içimiz buruk, çocuğu güneş batarken nasıl uyutabiliriz diye düşünüyoruz, ona hakları tarafımızdan kısıtlanınca hapishanesinde kızıp böcekleri, küçük zararsız canlıları öldürüyor. Bu da bize doğal geliyor. Küçük yaratığın şimdiden doğaya karşı yabancılaştığını fark etmiyoruz. Onun için tek temennimiz, canı sıkılmadan hapishanesine uyum sağlamasıdır.’

Maria Montessori; bahçelerden, hayvanlardan, tarlalardan oluşan okullar kurulmasını istemiş, bu tip okulların çocuklara şu yararları sağlayacağını dile getirmiştir;

- Canlı varlıkların gelişimini gözlemlemek
- Sabırlı olmayı öğrenmek
- Doğaya ve canlılara karşı sempati ve güven duymak
- Kendi kendini eğitime ile öngörüye sahip olmak (Akt.Akyüz, 1979).

Montessori ayrıca; doğa kanunlarının farkına varmanın bilimin yapı taşı olduğunu söylemiş, çocukların doğanın düzenini, uyumunu ve güzelliğini anladıkça mutlu olduğunu dile getirmiştir (Akt.Koçyiğit ve Kayılı, 2008).

Son yıllarda literatüre giren bir kavram olan doğacı zeka kavramı Gardner’ın zeka çeşitlerinden biri olan ilk olarak 1996 yılında zeka alanlarına eklenmiş bir zeka çeşididir (Revaz, 2002) (Akt.Canba ve Edizer, 2012). Doğa zekası gelişmiş olan çocukların belli başlı özelliklerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu tip çocuklar; doğada gezmeyi sever, çevredeki değişiklikleri fark eder, doğa ile ilgili konulara ilgi duyar, doğada deneyim edinmeyi sever, doğa ile ilgili resimler/filmler/kitaplar/müzikler ilgisini çeker, doğa olaylarının, hayvanların, bitkilerin adlarını bilir, doğada gözlem yapmayı sever, ünlü kaşifler ve doğa bilimciler hakkında bilgi edinir, mikroskop, teleskop, dürbün gibi aletlere meraklıdır. Doğa zekası gelişmiş olan çocuklara uygulanabilecek bazı öğretim yöntemlerini Sevinç (2005) şu şekilde dile getirmiştir:

- Doğa gezileri düzenlemek
- Doğadan alınan örneklerin etiketlenmesi ve özelliklerine göre ayrılması
- Koleksiyon yapılması
- Bilgilerin sınıflandırılması
- Mikroskop,mıknatıs, teleskop gibi araçların incelenmesi
- Ünlü kaşif ve bilim adamlarının yaşamına dair filmlere, kitaplara yer verilmesi
- Coğrafya ve doğa olayları hakkında bilgilerin sağlanması

Yurtiçinde ve yurtdışında doğayla iç içe olmayı temel alan farklı eğitim yaklaşımlarını (Montessori, Waldorf gibi..) uygulamaya çalışan birçok okul öncesi kurum bulunmaktadır. Bunlardan en çarpıcı olanı ve dünyada gitgide yaygınlaşmaya başlayan bir örneği ‘Orman Okulları’dır. İlk olarak İngiltere’de 2003 yılında başlayan Orman Okulları Projesi’nde çoğu aktivite ormanda gerçekleşmektedir. Bu sayede çocuklar doğayı tanımakta, sosyal ilişkilerini geliştirmekte ve kendilik gelişimleri desteklenmektedir (Swarbrick, Eastwood ve Tutton, 2004; Akt.Ogelman ve Durkan, 2014). Orman okullarına bir diğer örnek ise; Kanada’daki The Kerry Wood Nature Center’da bulunan Nature Nursery’dır. Bu okulda okul öncesi dönemdeki çocuklar doğa eğitimleri almaktadırlar. (Robertson, 2008; Akt.Ogelman ve Durkan, 2014). İskoçya’da yapılan bir araştırmada zayıf davranışlar gösteren, okul ortamında dışlanan bir grup çocuğun orman okuluna devam etmesi sağlanmış, çalışmanın sonunda çocukların stres seviyesinde azalmalar görülmüştür (Roe ve Aspinall, 2011).

Türkiye’den çarpıcı bir örnek verecek olursak; 2009 yılında temelleri atılan ‘Başka Bir Okul Mümkün’ isimli derneğin kurduğu, İzmir’de bulunan ‘Renkli Orman Erken Çocukluk Merkezi’dır. Bu okul 3 dönüm bahçe içinde 420 m2 bir binada kurulmuş, ekolojik felsefeyi merkeze alan bir okuldur. Bu okulda beslenmeden, okul materyalleri seçimine, ulaşımdan, ısınmaya kadar tüm süreçlerde doğa dostu çözümler aranır. Okulun binası dahi bulunduğu coğrafi konum ve çevresel faktörlerin (iklim, hakim rüzgar, yönlenme vb.) irdelenmesinden başlayarak; plan kurgusundan, mekan özelliklerine, yapı fiziğinden, kullanılacak malzemelere kadar çevreyle bütünleşik bir tasarımla yapılandırılmıştır (www.baskabirokulmumkun.net).

Fotoğraf 2.1. Fotoğraf Kanada'da bulunan bir orman okulu
(www.egitimpedia.com)

Fotoğraf 2.2. Kanada'da bulunan bir orman okulu (www.egitimpedia.com)

Fotoğraf 2.3.Renkli Orman Erken Çocukluk Merkezi'nden Bir Kare

(www.baskabirokulmumkun.net)

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Okul Öncesi Eğitim Programı'nda doğa ile ilgili etkinlikler 'Fen-Doğa Eğitimi' adı altında geçmektedir. Fen-doğa eğitiminin amacı, çocuğa doğaya ait olayların gerçekleşmesindeki bilgilerin aktarılmasının yanında, onlara duysal ve psikomotor beceriler kazandırmak, kendini ve çevreyi anlamlandırmasına imkan sağlamaktır. Okul öncesi eğitim kurumlarında fen-doğa çalışmaları formal, formal olmayan ve rastlantısal olmak üzere 3 başlık altında toplanmaktadır;

- Formal olan çalışmalar; gözlem yapma, inceleme, bilgilenme, farklılıkları ve benzerlikleri keşfetme, tanımlama ve tartışmadır denilebilir. Bu türden etkinliklerde amaç; çocuğun iyi bir gözlemci olmasını sağlamaktır. Etkinlikler öğretmen tarafından planlanır.
- Formal olmayanlar ise; özellikle serbest zamanda çocukların çeşitli materyallerle istedikleri gibi kullanarak denemeler yapmalarını içermektedir. Eğitimci bu tipteki fen çalışmalarında aktif bir planlayıcı olmamakla birlikte çocukların araştırma ve keşfetme becerilerini sağlayacak çevresel düzenlemeyi yapmalıdır. Bu tip etkinliklerde çocuğun kendi başına araştırıp

keşfetmesi ve yaratıcılığını kullanması diğer tipteki etkinliklere göre daha çok gerçekleştirebilmektedir.

- Rastlantısal fen çalışmaları ise anlık meydana gelen ve çocukların ilgilerini çeken bir takım olaylarla çocuklara fen eğitimi vermeyi içermektedir. Yeni bilgiler öğrenmek için fırsatlar yaratmak ve çocuğun merak duygusunu uyanık tutmak gerekmektedir. Örneğin; aniden sağanak yağışın ardından çevre gezisine çıkarak ve ortamdaki yağmur sonrası çıkan kokuyu duyuları aracılığı ile keşfetmesini sağlamak, örümcek ağlarını, çeşitli kuşları ve çevredeki farklı canlıları incelemek rastlantısal fen çalışmaları olarak adlandırılabilir.

Okul öncesi kurumlarda uygulanan fen-doğa öğretim yöntemleri arasında; Hayvan besleme, bitki yetiştirme, gezi gözlem, inceleme, deney yapma ve gözlem, sınıfa konuk çağırma, fen ve doğa merkezinde bulunan materyalleri kullanarak yapılan diğer çalışmalar (nesne ve varlıkların sınıflandırılması, gruplandırılma çalışmaları, grafik hazırlama ve okuma çalışmaları, mutfak çalışmaları, kitap, dergi, belgesel izleme vb.) yer almaktadır (www.megep.meb.gov.tr).

2.3.Çocuk ve Resim

Çocukların yapmaktan en çok zevk aldıkları aktivitelerden biri olan resim yapmak bir nevi çocuğun özgürlük alanı, kendini ifade ediş biçimidir. Okul öncesi dönemde bu etkinliği çocuk bir oyun olarak algılamaktadır (Piaget, 1953). Çocuk bu dönemde resim yapmaktan ve yaptığı resmi anlatmaktan büyük haz duymaktadır (Yavuzer, 2015). Resim yapmak çocuk için çok haz duyulan bir oyun ve aynı zamanda kendisini rahatça ifade edebildiği bir alandır. Çocuklar resimlerinde duygularını, düşüncelerini, iç dünyalarını, biliçaltına attıklarını ifade edebilmektedir. Çocuk resimleri aynı zamanda çocuğu tanımanın, analiz edebilmenin en iyi yollarından biridir (Malchiodi, 2013).

Çocuk resimlerinin çocukları tanımak, analiz etmek için kullanılması 18.yüzyılın sonlarına kadar dayanmaktadır. Birçok araştırmacı o dönemde çocuk resimleri ile çocuğun zihinsel yapısı arasında paralellik olduğunu söylemiş, çocuk resimlerinin çocuğun duygu ve düşüncelerini yansıtan birer ayna olduğunu savunmuşlardır. Bu

düşünceyle beraber, ilerleyen yıllarda çeşitli resim testleri geliştirilmiştir. Bu testler ilk zamanlar sadece zeka testi olarak kullanılırken, zamanla geliştirilerek kişilik testi olarak da kullanılmaya başlanmıştır. Bunlardan ilki 1928 yılında Goodenough tarafından Amerika’da geliştirilen ‘Bir İnsan Çiz’ testidir. Bu testi Karen Machover 1949 yılında geliştirerek kişilik testi olarak kullanılabileceğini savunmuştur. Türkiye’de ise bu test ilk defa Uçman(1971) tarafından okul öncesi dönemdeki çocuklara uygulanmıştır. Günümüzde uygulanan resim testlerinin başlıcalarını sıralayacak olursak:

- Bir İnsan Çiz Testi
- Aile Resmi Testi
- Varolmayan Hayvan Çiz Testi
- Kaktüs Çiz Testi
- Ev-Ağaç-İnsan Testi
- Çiçek Ailesi Resmi Çiz Testi’dir (Halmatov, 2017).

Çocuk resimleri zaman içinde çeşitli açılardan araştırma konusu olmuştur. Ancak yapılan araştırmalardan elde edilen en büyük gelişme çocuk resimlerinin gelişim aşamalarına göre sınıflandırılmasıdır. Bu konuda özellikle Kerschensteiner, Rouma ve Luquet önemli çalışmalar yapmıştır (Yavuzer, 2015). Gelişim dönemlerine göre sınıflandırmada en sistematik ve günümüzde en geçerli olan sıralamayı Lowenfeld yapmıştır. Bu sıralama:

1. Karalama Dönemi (2-4 yaş)
2. Şema Öncesi Dönem (4-7 yaş)
3. Şematik Dönem (7-9 yaş)
4. Gerçekçilik Dönemi (9-11 yaş)
5. Görünürde Doğalcılık (Mantık) Dönemi (11-13 yaş)
şeklindedir (Kirişoğlu, 2002).

1. Karalama Dönemi(2-4 YAŞ):

Bu dönemin başı olan 18 ay civarında yapılan karalamalar belli bir amaca yönelik olmayan oyun amaçlı karalamalardır. Rhoda Kellogg, 8000 kadar çocuğun resmini incelemiş, çocukların bu dönemde 20 değişik karalama (Basic

Scribbling) yaptığını tespit etmiştir (Akt.Yavuzer, 2015). Bu nokta, düz çizgi ve dairesel çizgilerden oluşan karalamalar ayrı ayrı kas hareketlerini yansıtmaktadır. Bu hareketler kontrol edilerek yapılmayan, kendiliğinden olan hareketlerdir (Halmatov, 2017)

1. Karalama		Nokta vuruşlar
2. Karalama		Tek dikey çizgi
3. Karalama		Tek yatay çizgi
4. Karalama		Tek sağa sola yatay çizgi
5. Karalama		Tek kavisli çizgi
6. Karalama		Çok sayıda dikey çizgi
7. Karalama		Çok sayıda yatay çizgiler
8. Karalama		Çok sayıda çapraz çizgiler
9. Karalama		Çok sayıda eğri çizgiler
10. Karalama		Yarım eğri çizgi
11. Karalama		Eğri, bükük kapalı çizgi
12. Karalama		Zig zag veya dalgali çizgi
13. Karalama		Tek ilmik çizgi
14. Karalama		Çok sayıda ilmik çizgi
15. Karalama		Spiral çizgi
16. Karalama		Üst üste binmiş dolgu çember çizgiler
17. Karalama		Üst üste binmiş çember çizgiler
18. Karalama		Ayrık dairesel çizgiler
19. Karalama		Tek kesilmiş çember
20. Karalama		Hatalı çember

Resim 2.1. Kellogg'un karalama örnekleri

Bu dönemde çocukta el-göz koordinasyonu tam gelişmemiş, çizgiler henüz bir nesneyi ya da fikri temsil etmemektedir. Çocuk henüz resmini tanımlayamamaktadır (Collado, 1999). Yapılan bu ilk dönem karalamaları herhangi bir şeyi temsil etmemekte, yalnızca oyun ve alıştırma amaçlı olmaktadır (Piaget&Inhelder, 1969) (Akt.Yavuzer, 2015). 4 yaşına doğru ilerledikçe yapılan karalamalar hızlı bir şekilde gözle görülür şekilde tanınabilecek, kontrollü bir şekilde yapılan çizgilere dönüşür. Çocuk bu tip çizimleri yaparken el-göz

koordinasyonunu sağlamaya başladığı için büyük bir coşku duymaya başlar ve yeni hareketler keşfeder. Yeni hareketleri keşfettikçe de büyük bir haz duymaya başlar. Rastgele çizgiler çizen çocuk çevresindeki yetişkinlerin çizdikleri resimleri görüp çevredeki grafiksel yetiyi algılar ve zamanla çizdiği çizgilerle gerçek objeler arasındaki benzeşimi fark eder ve artık çizdiği resimlere bir yorum getirecek kıvama gelmiş olur ve böylece gerçek anlamda resim yapmanın hazırlık evresi olan ilk evre tamamlanmış olur (Yavuzer, 2015).

2.Şema Öncesi Dönem(4-7 YAŞ)

Bu dönemle birlikte çocuk resimlerinde insan figürü çok yer kaplamaya başlamaktadır. 3 yaş civarında insana benzer figürler yapmaya başlayan çocuk bu dönemle birlikte daha belirgin bir şekilde insan figürü çizmeye başlar. Bu insan figürü kocaman bir kafa ve kafadan çıkarılmış kollar ve bacaklardan oluşmaktadır ve bu figüre literatürde ‘iribaş’ adı verilmektedir. 5 yaş civarında artık çocuklar anlamlandırılabilir çizimler yapmaya başlarlar ve insan figürlerine evler, ağaçlar gibi figürler eklenir. 6 yaş civarında ise resim kompozisyonu belirleme, ayrıntılar gelişmeye başlar (Halmatov, 2017). Ancak çocuk bu dönemde motor ve bilişsel olarak henüz tam anlamıyla gelişim olgunluğuna erişmemiş olduğundan resmi konumlandırma ve orantılama konularında sıkıntı yaşamaktadır (Jolley, 2010).

Karalama evresinde renkle fazla ilgilenmeyen çocuk bu dönemde artık bu yaşların başında renkleri bol bol kullanmaya başlayacaktır. Bu yaşlarda kullanılan renk ile yapılan figürün rengi aynı olmayabilmektedir. Çocuk hangi renkten hoşlanıyorsa o rengi kullanabilir. Örneğin bulutları pembeye, güneşi mora boyayabilir. Bundan heyecan duyan çocuk yetişkinler tarafından engellenmemeli, özgürlüğü kısıtlanmamalıdır (Yavuzer, 2015)

3.Şematik Dönem(7-9 YAŞ)

Resimlerde ayrıntının (insan figüründe ellerde parmaklar, kıyafetlere düğmeler vs.) arttığı bu dönemde çocuk, resmi bir iletişim aracı olarak da kullanmaya başlar (Muhina, 1981)(Akt. Halmatov, 2017).

Şema öncesi döneme göre resimdeki orantılar daha belirgin bir hal alır ve artık resimdeki figürler bir zemin üzerinde durmakta, yer çizgisi denilen kağıdın alt kısmında oluşturulan bir çizgiye figürler yerleştirilmektedir. Çocuk resimlerinde kendisini de bu yer çizgisinin üzerine çizmektedir. Bu da onun artık benmerkezci olmadığını, kendisini diğer insanlarla ilişkili olarak gördüğünün ifadesidir (Yavuzer, 2015).

Resim yapmak daha önceki dönemlerde çocuğun yapmaktan en haz duyduğu etkinliklerin başındayken artık bu dönemden sonra resim yapmak hayatında daha az yer kaplar. Bunun yerini kendini sözel olarak ifade etme alır (Kırışoğlu, 2002).

4.Gerçekçilik Dönemi(9-11 YAŞ)

Bu dönemde gerçekçilik ön plana çıkar. Cinsiyet farklılıkları, yaş farklılıkları gibi farklılıklar resimlerdeki insan figürlerinde belirginleşir, taban ve tavan çizgileri daha nettir ve resimlerde estetik kaygı baskındır (Halmatov, 2017). Artık önceki dönemlerdeki pasif fakat özgür olarak yapılan resimlerin yerini toplumun kültürüne ve beğenisine uyma kaygısıyla çizilen resimler almıştır. Resimlerde kız ve erkek farkı oluşmaya başlamış, kız çocukları daha çok kadın, giysi, ev, çiçek gibi figürler çizerken; erkek çocuklar daha çok uçaklar, arabalar,savaş sahneleri gibi figürler çizmektedir (Yavuzer, 2015). Ayrıca çocuklar bu dönemde, daha önceki dönemlerdeki gibi resimlerini göstermeyi ve anlatmayı sevmezler (Halmatov, 2017).

5.Görünürde Doğalcılık(Mantık) Dönemi(11-13 YAŞ)

Bu dönemde artık estetik kaygı yerine gözlem ve kopya etme durumu baş göstermektedir. Çocuk bu yaşta artık daha çok ayrıntıya önem vermekte, karikatür çizimlere yönelmektedir (Charleroy ve ark., 2012). Çocuk artık çevresinin daha çok farkında; orantıları, derinliği, renk çeşitliliklerini ve insan figüründeki cinsiyet farklılıklarını daha ayrıntılı biçimde resimlerine yansıtmaktadır (Yavuzer, 2015). Yalnız, her çocuk resim konusunda bu aşamaya kadar gelememektedir. Bunun sebebi ergenlikle birlikte ilginin farklı alanlara kayması ve verilen teknik eğitimin yetersizliğidir (Malchiodi, 2013).

Bütün bu gelişim aşamaları çok net bir şekilde birbirini izler. Bu sebeple bir resmin hangi yaş grubuna ait olduğunu resme bakarak tahmin edilebilir, çocuğun gelişiminde aksaklıklar varsa resimlerinden bunun ipuçları bulunabilir (Yavuzer, 2015).

2.4.İlgili Araştırmalar

Alanyazın incelendiğinde okul öncesi dönemdeki çocukların çevre tutumları, farkındalığı ve duyarlılığı ile ilgili çalışmalara (Coşanay, 2018; Altınsoy, 2018; Öztürk, 2010; Halmatow, Sarıçam ve Halmatow, 2011) rastlanmış ancak doğa algılarıyla ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak; çocukların doğaya yakınlık derecelerini ölçen bir araştırmaya rastlanmıştır. Yılmaz ve Olgan (2017), okul öncesi dönemdeki çocukların doğaya yakınlık seviyelerini (biyofili) belirlemek ve bu çocukların doğa ile ilgili uyaranlara olumlu (biyofilik) ya da olumsuz (biyofobik) tepkilerinin nedenlerini araştırmak için yaptıkları çalışmada; araştırmaya katılan tüm çocukların doğaya yakınlık seviyelerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca; çocukların biyofilik ya da biyofobik yanıtlarının ortak nedenleri incelendiğinde en önemli faktörleri; çocukların içinde yaşadıkları kültür ve annelerinin tutumu olarak belirlemişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu araştırmanın deseni, evreni ve örneklemini, veri toplama araçları, verilerin çözümü ve yorumlanması üzerinde durulacaktır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Okul öncesi dönemdeki çocukların doğa algılarının resimleri yoluyla incelenmesini amaçlayan bu araştırma nitel bir çalışma olup, verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

3.2.Çalışma Grubu

Çalışma grubunu kolay ulaşılabilir olduğu için, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Antalya İli Kepez İlçesinde bir ilkokulda öğrenim gören anasınıfı öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya anasınıflarından toplam 29 çocuk katılmıştır.

3.3.Veritoplama Araçları

Verileri toplamak için araştırmacı tarafından bir görüşme formu hazırlanmıştır. Çocuklara uygulanacak olan görüşme formunda üç adet açık uçlu soru bulunmaktadır. Bu açık uçlu sorular çocuklara yaptırılan doğa ile ilgili resimlerle ilgilidir. Çocukların okuma yazma becerileri olmadığı için sorulara cevaplar yazılı olarak değil, sözel olarak alınmış; araştırmacı tarafından yazıya dönüştürülmüştür.

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırmanın uygulanması aşamasında, çocuklara birer adet A4 boyutunda kağıt ve pastel boyalar dağıtılmış, çocuklardan doğa ile ilgili serbest resim yapmaları istenmiş, görüşme formunda yer alan sorular çocuklara sorulmuş ve bir ses kayıt cihazı ile görüşme kaydedilmiş, kaydedilen görüşme araştırmacı tarafından görüşme formuna yazılmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Çalışmaya katılan çocuklardan toplanan verilerin analizinde; (1) verilerin kodlanması, (2) temaların oluşturulması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi ve (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamaları birbirini izlemiştir. İçerik analizine başlamadan önce veri ayıklaması işlemi gerçekleştirilmiştir (Demiral ve Kartal, 2016). Yani çocuklarla yapılan görüşmeler yoluyla elde edilen ham veriler ayrıntılı bir şekilde gözden geçirilerek konu dışında kalan ifadeler çıkartılmıştır. Bu aşamada, geride kalan çocuk ifadeleri cümle düzeyinde genel bir çerçeveye içinde kodlanmıştır. Ortaya çıkan her yeni cümle mevcut kod cümlesi ile karşılaştırılarak ya yeni bir kod cümlesi ya da mevcut kod cümlesi frekansına eklenmiştir (Creswell, 2003; Strauss ve Corbin, 1998). Yeni kodlar oluşturulup geliştirildikçe, bir kod listesi meydana getirilerek sürekli bir biçimde güncellenmiştir. Temalara ulaşabilmek amacıyla, kodlar bir araya getirilerek kodların ortak özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bulunan kodların benzerlik ve farklılıkları tespit edilmiş ve birbiri ile ilişkili olduğu düşünülen kodlar birleştirilerek (Creswell, 2003; Straus ve Corbin, 1998; Yıldırım ve Şimşek, 2013) temalara ulaşılmıştır. Kodların meydana getirilmesi ve temaların ortaya çıkarılması ile toplanan veriler sistematik bir hale getirmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde çocukların doğa ile ilgili yaptıkları resimler ve onlarla yapılan görüşmede verdikleri cevaplara göre resimlerin yorumları araştırmanın alt problemlerine göre düzenlenerek sunulmuştur.

4.1.Çocukların Yaptıkları Doğa İle İlgili Resimlere Ait Bulgular

Çocuklara resimlerini yaptıktan sonra;

- Yaptığın resimde hangi doğa figürleri var?
- Yaptığın resimde hangi renkleri kullandın?
- Yaptığın resimde kimler var? Soruları sorulmuş ve alınan cevaplara göre yorumlamalar yapılmıştır.

Resim 4.1.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Güneş, gökyüzü, gökkuşağı, çiçek, insan

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Tüm renkler

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; doğayı temiz olarak algılamış, doğadaki çeşitli figürleri kullanarak doğayı bir bütün olarak resmetmiş ve doğanın içine insan figürünü yerleştirerek insanın doğaya ait bir varlık olduğunu vurgulamıştır.

Resim 4.2.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Çöp, deniz, araba

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Tüm renkler

Resimde insan figürü olup olmaması: Yok

Çocuk bu resimde; 'çöp' figürünü kullanarak doğayı kirli olarak algıladığını göstermiş, insanı resmine dahil etmeyerek insanı doğadan ayrı düşündüğünü resmine yansıtmıştır.

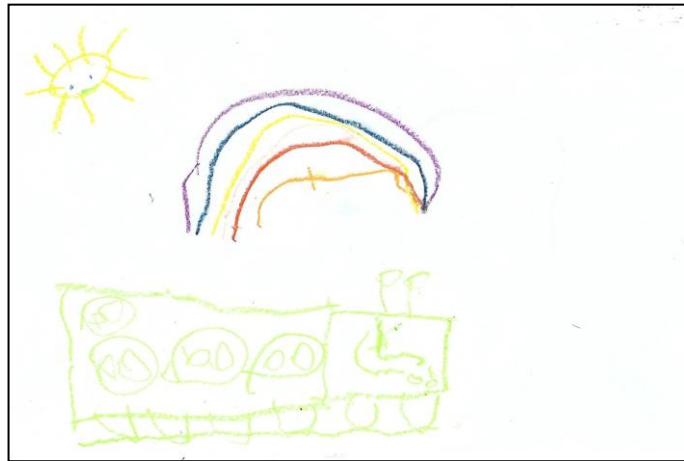
Resim 4.3.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Ağaç, kelebek, insan, hava

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Pembe, mavi, mor

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; hayvanları, bitkileri ve insanı bir bütün halinde resmetmiş, doğayı bir bütün halinde ve temiz olarak algıladığını yansıtmıştır. Tüm renkleri kullanmak yerine sadece üç renk kullanmayı tercih ederek doğadaki renkleri sınırlandırmıştır. Resmine insan figürünü dahil ederek insanın doğaya ait bir kavram olduğunu vurgulamıştır.

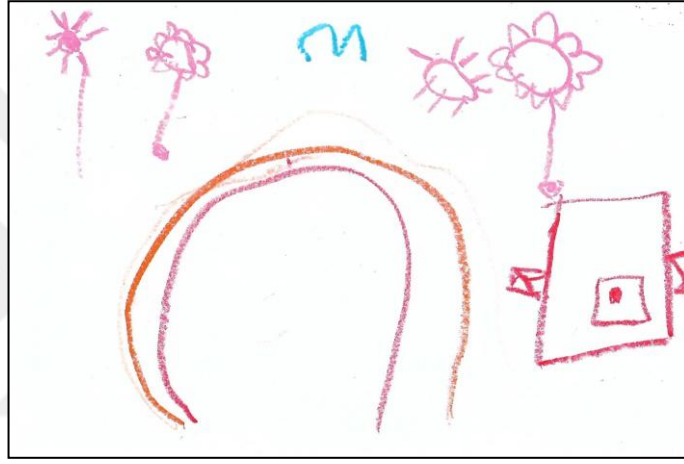
Resim 4.4.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Elma, kamyon, insan, gökkuşağı, güneş

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Yeşil, mor, mavi, sarı, turuncu

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; doğayı temiz olarak algıladığını ifade etmiş, doğada bulunan farklı figürleri ve eşyaları resmine dahil ederek doğayı bir bütün olarak algıladığını ifade etmiş, sıcak ve soğuk renkleri bir arada kullanarak doğayı çok renkli olarak resmetmiş ve insan figürünü resmine dahil ederek insanı doğaya ait bir kavram olarak vurgulamıştır.

Resim 4.5.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Gökkuşağı, çiçek, pervane, pencere, kapı, uçak, kuş

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Pembe, kırmızı, turuncu, mavi

Resimde insan figürü olup olmaması: Yok

Çocuk bu resimde; doğayı temiz olarak algılamış, doğada bulunan hayvanları, bitkileri ve eşyaları resmine dahil ederek doğayı bir bütün olarak algıladığını ifade etmiş, insan figürünü resmine dahil etmeyerek insanı doğadan ayrı tuttuğunu resmine yansıtmıştır.

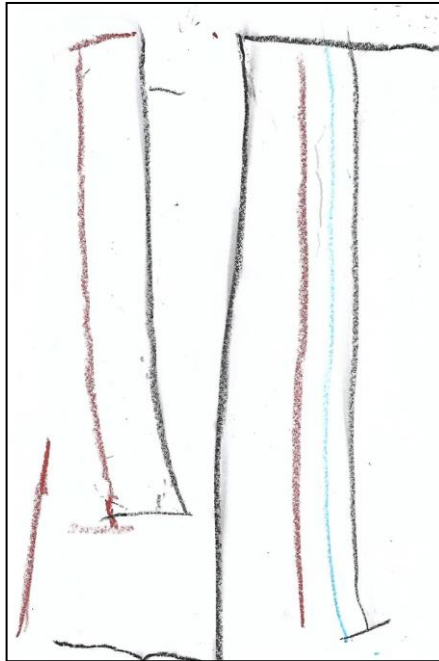
Resim 4.6.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Kelebek, insan, araba, ağaç, gökkuşağı, bulut

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Yeşil, mavi, sarı, siyah, turuncu, kırmızı, kahverengi

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; doğada bulunan bitkileri, hayvanları ve eşyaları resminde barındırarak doğayı bir bütün olarak algıladığını vurgulamış, doğayı temiz ve çok renkli olarak resmetmiş, resmine insan figürünü dahil ederek insanı doğaya ait bir kavram olarak vurgulamıştır.

Resim 4.7.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Kelebek, dev, gökkuşağı

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Siyah, kahverengi, mavi

Resimde insan figürü olup olmaması: Yok

Çocuk bu resimde; doğada bulunan figürleri kısıtlı olarak kullanmış, doğayı bir bütün olarak algılamadığını resmine yansıtmıştır. Resminde sıcak renkleri kullanmayı tercih etmemiş, soğuk ve nötr renklerle cansız bir doğa algıladığını ifade etmiştir. İnsan figürünü kullanmayarak insanı doğadan ayrı tuttuğunu vurgulamıştır. Doğayı temiz olarak resmetmiştir.

Resim 4.8.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Gökkuşağı

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Tüm renkler

Resimde insan figürü olup olmaması: Yok

Çocuk bu resimde; doğada bulunan figürlerden sadece gökkuşağını kullandığını ifade etmiş, doğayı bir bütün olarak algılamadığını resmine yansıtmıştır. İnsan figürünü resmine dahil etmeyerek insanı doğadan ayrı düşündüğünü vurgulamıştır.

Resim 4.9.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Çiçek, televizyon, kumanda, kuş, insan

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Yeşil, mavi, siyah, sarı, turuncu

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; doğada bulunan hayvan, bitki ve eşya figürlerini resmine yansıtarak doğayı ir bütün olarak algıladığını resmine yansıtmış, doğayı temiz olarak resmetmiştir. Sıcak ve soğuk renkleri bir arada kullanarak doğayı çok renkli olarak resmetmiştir. İnsan figürünü resmine dahil ederek insanı doğaya ait bir kavram olarak vurgulamıştır.

Resim 4.10.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Kaplumbağa, çiçek, hava

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Tüm renkler

Resimde insan figürü olup olmaması: Yok

Çocuk bu resimde; hayvanları, bitkileri ve havayı resmine dahil etmiştir. İnsanı ve insana ait olan eşyayı resmine dahil etmeyerek doğayı bir bütün olarak algılamadığını ve insanı doğadan ayrı tuttuğunu resmine yansıtmıştır. Doğayı temiz ve çok renkli olarak resmetmiştir.

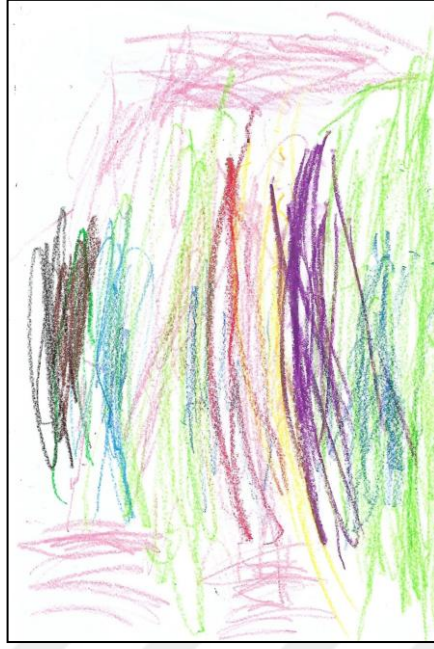
Resim 4.11.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Cami, çadır

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Turuncu, kırmızı, sarı, yeşil, mor

Resimde insan figürü olup olmaması: Yok

Çocuk bu resimde; sadece bina figürlerini kullanarak doğayı bir bütün olarak algılamadığını resmine yansıtmış, doğayı temiz ve çok renkli olarak resmetmiştir. İnsan figürünü kullanmamış, insanı doğadan ayrı tuttuğunu vurgulamıştır.

Resim 4.12.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Gökkuşağı

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Tüm renkler

Resimde insan figürü olup olmaması: Yok

Çocuk bu resimde; doğada bulunan sadece gökkuşağı figürünü resminde kullanarak doğayı bir bütün olarak algılamadığını ifade etmiş, doğayı çok renkli ve temiz olarak resmetmiş ve insan figürünü kullanmayarak insanı doğadan ayrı tuttuğunu vurgulamıştır.

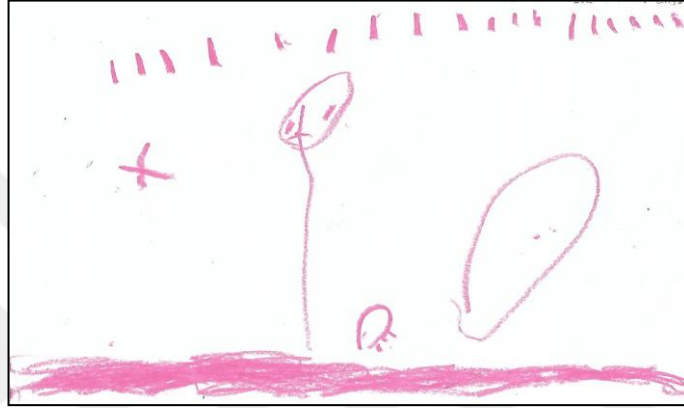
Resim 4.13.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Çöp, ev, insan, yağmur

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Kırmızı

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde 'çöp' figürünü kullanarak doğayı kirli olarak algıladığını ifade etmiş, insan figürünü kullanarak insanın doğaya ait bir kavram olduğunu vurgulamış, doğayı bir bütün ancak tek renk olarak resmetmiştir.

Resim 4.14.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: İnsan, pencere, karınca, ev, yağmur

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Pembe

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; doğada bulunan hayvan, bitki ve eşyaları resminde barındırarak doğayı bir bütün olarak algılandığını vurgulamış, doğayı tek renkli ve temiz olarak resmetmiştir. İnsan figürünü resmine dahil ederek insanı doğaya ait bir kavram olarak algıladığını vurgulamıştır.

Resim 4.15.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Ağaç, pencere, kuş, güneş, örümcek, yamyam, gökyüzü, kapı

Çocuğun resimde kullandığı renkler: mavi, yeşil, kahverengi, turuncu, sarı, kırmızı

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; doğada bulunan bitkileri, hayvanları ve eşyaları bir arada kullanarak doğayı bir bütün olarak resmetmiş, insan figürünü doğanın içine ekleyerek insanın doğaya ait olduğunu vurgulamış, doğayı temiz ve çok renkli olarak ifade etmiştir.

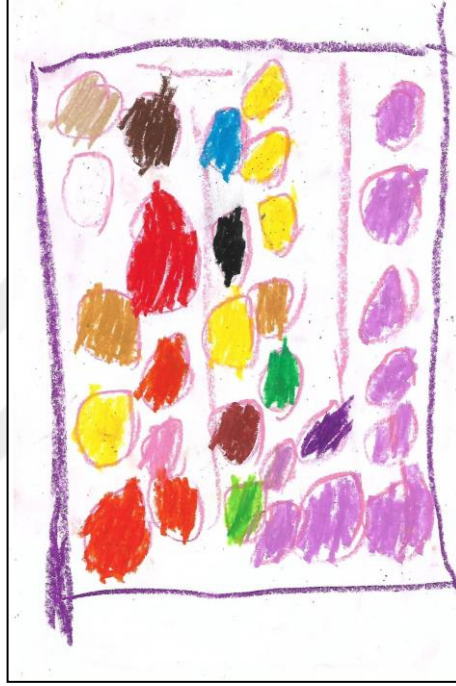
Resim 4.16.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Yağmur, insan, kuş

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Mor

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; doğayı temiz ve tek renkli olarak resmetmiştir. İnsan figürünü resmine dahil ederek insanın doğaya ait bir figür olduğunu vurgulamıştır.

Resim 4.17.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Çöp

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Tüm renkler

Resimde insan figürü olup olmaması: Yok

Çocuk bu resimde; doğayı kirli ve çok renkli olarak resmetmiştir.

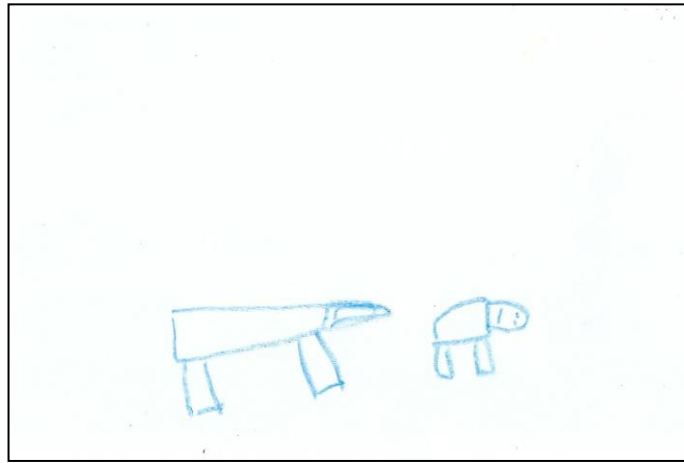
Resim 4.18.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Yağmur, gökkuşağı, pencere, insan

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Tüm renkler

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; doğada bulunan hayvan, bitki ve eşya figürlerini bir arada kullanarak doğayı bir bütün olarak resmetmiş, doğayı temiz ve çok renkli olarak ifade etmiştir. İnsan figürünü de doğaya dahil ederek insanın doğaya ait bir figür olduğunu vurgulamıştır.

Resim 4.19.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Aslan, kedi

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Mavi

Resimde insan figürü olup olmaması: Yok

Çocuk bu resimde; doğayı tek renk olarak resmetmiştir, insan figürünü resmine dahil etmeyerek insanı doğaya dahil etmemiştir.

Resim 4.20.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Gökkuşuğu, insan, deniz, güneş, dünya

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Tüm renkler

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde doğayı bir bütün halinde, çok renkli ve temiz olarak resmetmiştir. İnsan figürünü resmine dahil ederek insanın doğaya ait olduğunu vurgulamıştır.

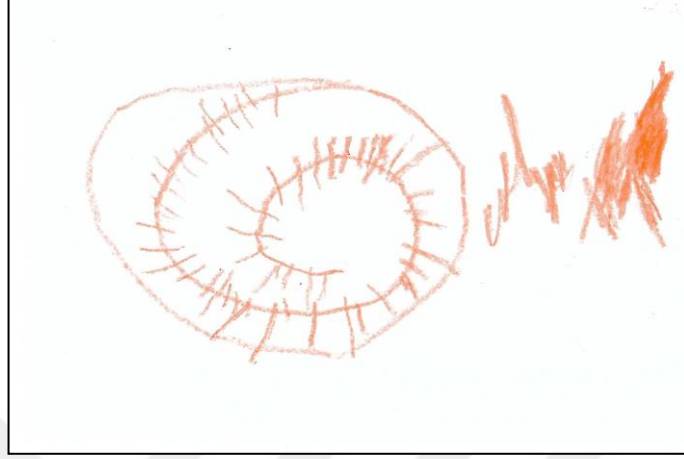
Resim 4.21.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Rüzgar, örümcek, gökkuşuğu

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Mor, turuncu

Resimde insan figürü olup olmaması: Yok

Çocuk bu resimde; doğayı temiz olarak resmetmiş, insan figürünü resmine dahil etmeyerek insanı doğadan ayrı olarak ifade etmiştir.

Resim 4.22.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Güneş, kurutma makinesi

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Turuncu

Resimde insan figürü olup olmaması: Yok

Çocuk bu resimde; doğayı temiz ve tek renk olarak resmetmiş, insan figürünü resmine dahil etmeyerek insanı doğadan ayrı olarak ifade etmiştir.

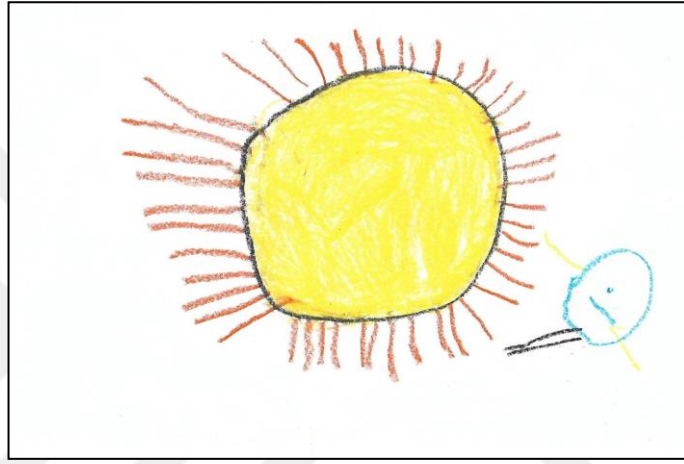
Resim 4.23.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Rüzgar, kaplumbağa, sümüklü böcek

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Mavi

Resimde insan figürü olup olmaması: Yok

Çocuk bu resimde; doğayı tek renk ve temiz olarak resmetmiş, insan figürünü resmine dahil etmeyerek insanın doğadan ayrı olduğunu ifade etmiştir.

Resim 4.24.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Güneş, insan

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Sarı, turuncu, mavi, siyah

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; doğayı temiz olarak resmetmiş, insan figürünü resmine dahil ederek insanı doğanın bir parçası olarak ifade etmiştir.

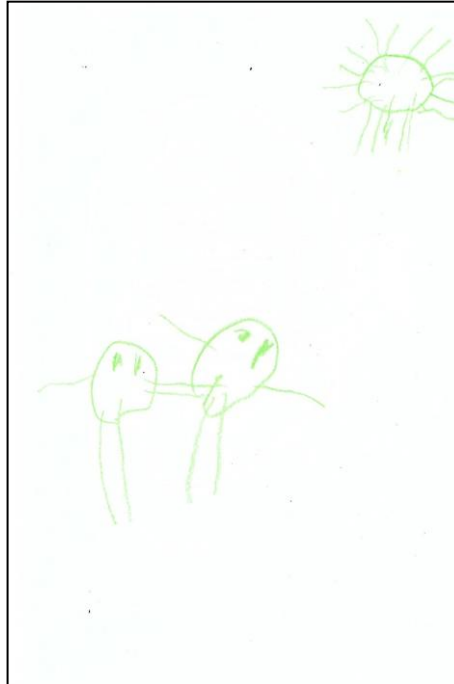
Resim 4.25.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Güneş, rüzgar

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Tüm renkler

Resimde insan figürü olup olmaması: Yok

Çocuk bu resimde; doğayı temiz ve çok renk olarak resmetmiş, insan figürünü resmine dahil etmeyerek insanı doğadan ayrı olarak ifade etmiştir.

Resim 4.26.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Güneş, insan

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Yeşil

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; doğayı temiz ve tek renk olarak resmetmiş, insan figürünü resmine dahil ederek insanı doğanın bir parçası olarak ifade etmiştir.

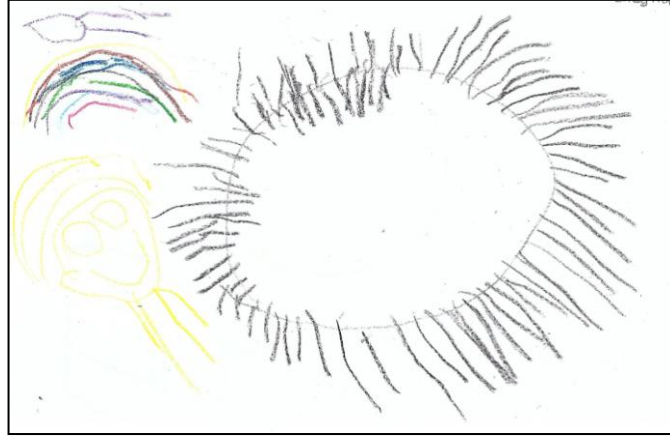
Resim 4.27.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Gökkuşuğu, güneş, insan

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Tüm renkler

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; doğayı temiz ve çok renkli olarak resmetmiş, insan figürünü resmine dahil ederek insanı doğanın bir parçası olarak ifade etmiştir.

Resim 4.28.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Gökkuşağı, güneş, insan, ağaç

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Tüm renkler

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; doğayı çok renkli, temiz ve bir bütün olarak resmetmiş, insan figürünü resmine dahil ederek insanı doğaya ait bir kavram olarak ifade etmiştir.

Resim 4.29.

Çocuğun resimde kullandığı doğa öğeleri: Kelebek, karınca, insan

Çocuğun resimde kullandığı renkler: Tüm renkler

Resimde insan figürü olup olmaması: Var

Çocuk bu resimde; doğayı çok renkli ve temiz olarak resmetmiştir. İnsan figürünü resmine dahil ederek insanı doğaya ait bir kavram olarak vurgulamıştır.

Tablo 4.1. Çocukların Resimlerinde Kullandıkları Doğa Öğeleri

Kategoriler	Kullanılan Figürler	Kullanan Çocuk Sayısı
Hayvan	Kelebek, karınca, kaplumbağa, sümüklü böcek, örümcek, kuş, aslan, kedi	13
Doğa Figürü	Güneş, gökkuşağı, ağaç, gökyüzü, hava, deniz, bulut, çiçek	21
Doğa Olayı	Rüzgar, yağmur	7
Mekan	Ev, cami, çadır	3
Taşıt	Araba, kamyon, uçak	4
Eşya	Kurutma makinesi, televizyon, kumanda, pervane	3
Gezegen	Dünya	1
İnsan		15
Çöp		3
Diğer	Yamyam, dev	2

Yapılan tüm resimler (toplam resim sayısı 29) incelendiğinde çocukların doğayı ifade etmek için en çok doğa figürlerini (güneş, gökkuşağı, ağaç, gökyüzü, hava, deniz, bulut, çiçek) kullandığı, bunların içinde ise en çok kullandığı doğa figürünün gökkuşağı (12 çocuk), ikinci olarak da güneş (10 çocuk) olduğu görülmüştür.

İnsan figürü ise çocukların doğa ile ilgili yaptıkları resimlerde ikinci olarak sık kullandıkları figürdür (15 çocuk). Bunu sıra ile hayvan figürleri (13çocuk); doğa olayları(rüzgar, yağmur) (7 çocuk); taşıtlar(araba, kamyon, uçak)(4 çocuk); mekanlar (ev, cami, çadır) (3 çocuk); eşyalar (kurutma makinesi, televizyon, kumanda, pervane) (3 çocuk); çöp (3 çocuk); diğer(yamyam,dev) (2 çocuk) ve gezegen (dünya) (1 çocuk) takip etmektedir.

Çocuklar resimlerinde doğa olaylarından sadece rüzgarı (6 çocuk) ve yağmuru (1 çocuk) kullanmıştır. Özetle söylemek gerekirse yapılan çalışmada çocukların resimlerinde doğayı ifade ederken en çok kullandıkları figürler sırası ile;

- İnsan (15 çocuk),
- Hayvan (13 çocuk)
- Gökkuşaağı (12 çocuk)
- Güneş (10 çocuk)
- Rüzgar (6 çocuk)' dır.

Tablo 4.2. Çocukların Resimlerinde Kullandıkları Renkler

Renkler	Kullanan Çocuk Sayısı
Kırmızı (sıcak renk)	17
Sarı (sıcak renk)	18
Turuncu (sıcak renk)	21
Yeşil (soğuk renk)	18
Mavi (soğuk renk)	22
Mor (soğuk renk)	17
Siyah (nötr renk)	16
Pembe (karışım renk)	15
Kahverengi(karışım renk)	15

Çocukların resimlerinde kullandıkları renklere bakıldığında belirgin bir şekilde, yoğun olarak kullandıkları bir renge rastlanmamıştır. Tüm renkleri resimlerinde birbirine yakın oranda kullandıkları görülmüştür. En çok mavi rengi (22 çocuk), en az ise pembe ve kahverengi rengi (15 çocuk) kullanmayı tercih etmişlerdir. Bazı çocuklar tüm resimde tek rengi kullanmayı tercih etmiş (7 çocuk), bazı çocuklar ise resimlerinde tüm renkleri kullandığını ifade etmiştir (12 çocuk).

Tablo 4.3. Çocukların Resimlerinde İnsan Figürü Kullanıp Kullanmama Durumu

	f
Resimlerinde insan figürü kullanan	15
Resimlerinde insan figürü kullanmayan	14

Çocuklara sorulduğunda resminde insan figürü olduğunu söyleyen çocuk sayısı 15, insan figürü olmadığını söyleyen çocuk sayısı 14'tür.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir. Bu çalışmada okul öncesi dönemdeki çocukların doğa algılarının resimler yoluyla incelenmesi amaçlanmıştır.

5.1.Sonuç Ve Tartışma

Bulgulara bakıldığında çocukların yaptıkları resimlerde doğa figürlerine, doğa olaylarına, hayvanlara, insanlara, taşıtlara, eşyalara, gezegenlere, yamyam ve dev gibi doğada karşılaşılabileceklerini düşündükleri canlılara yer vermişlerdir. Bulgularda sadece tek bir doğa figürünü resmine yansıtan çocuk da olmuş, hem doğa figürünü hem doğa olayını, hem hayvanları, hem insanları aynı resimde bir araya getiren çocuk da olmuştur. Ama çoğunluğa bakıldığında resimlerde bir bütünlük olduğu, doğa figürlerinin, doğa olaylarının, hayvanların, insanların, eşyaların bir bütün halinde resmedildiği görülmektedir. Buradan yola çıkarak çocukların doğayı bir bütün olarak algıladığı fikrine ulaşılabılır. Karataş&Aslan(2012), ilköğretim öğrencilerine uyguladıkları ilköğretim öğrencilerine çevre bilincinin kazandırılmasında çevre eğitiminin rolü: ekoloji temelli yaz kampı projesi örneği' isimli çalışmalarında öğrencilerden doğa ile ilgili görüşler almışlar ve doğada her şeyin bir bütün olduğu ve insanların da tüm canlılar gibi bu bütünün bir parçası olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır. Bu çalışma, sonucu destekler niteliktedir.

Çocukların yaptıkları resimlerde %51 oranında insan resmine rastlanmıştır. Çocuk resimleri alanında yapılan birçok çalışmada insan figürü en çok işlenen figürdür(Maitland,1895; Lucens, 1896; Ballard, 1912; Luquet,1013) (akt.Yavuzer,1992). Yapılan resimlerde insan figürünün en çok vurgulanan figür olması buna bağlanabilir. Özsoy (2012), 'İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Algılarının Çizdikler Resimler Aracılığıyla incelenmesi' isimli çalışmasında benzer

şekilde çocukların çizdikleri resimlerde insan figürünün büyük bir oranda (%33) olduğunu tespit etmiştir. Ancak başka bir açıdan bakıldığında; bu çalışmada çocuklardan istenen şey doğayı anlatan bir resmi yapmalarınıdır. Doğayı anlatan bir resimde insan figürünü bu kadar çok kullanmalarının altında kendilerini doğaya ait olduklarını düşünmeleri fikri yatabilir. Yani doğayı anlatan bir resimde insan figürünün olması insanın doğaya ait bir kavram olduğu fikrini doğurabilir.

Okul öncesi dönem çocukları genel olarak ağaç resmi çizmeye sık sık yer verirler (Halmatov,2017) (Yavuzer,2005). Ancak, bu çalışmada sadece çocukların %13'ü resimlerinde ağaç figürüne yer vermiştir.

Dikkat çeken bulgulardan birisi de çocukların yaptıkları resimlerde en çok yer verdikleri doğa figürünün gökkuşağı (%41) olduğudur. Gökkuşağı figürü çocukların doğada sık karşılaştıkları bir figür olmamasına rağmen en çok gökkuşağını çizmeyi tercih etmişlerdir. Çocuk için doğada gökkuşağının aniden çıkması hayret uyandırıcı, şaşırtıcı, sıradan olmayan bir durumdur ve çocuğu fazlasıyla etkilemektedir. Bu durum da çocukların dikkatini çekmekte ve doğa resimlerine yansıtılmalarına sebebiyet verdiği düşünülmektedir.

Yapılan doğa resimlerinden çıkarılabilecek bir diğer sonuç ise; çocukların doğa olaylarından sadece rüzgarı ve yağmuru resmetmeleridir. Çocuklar resimlerinde bildikleri, yaşadıkları, şahit oldukları olayları resmetmektedirler (Laquet, 1927; Aktaran Toomela, 2006). Örneğin; gözlem yapılan çocukların yaşadıkları coğrafyada (Antalya ili) kar yağmıyor olması çocukların doğa resimlerinde bu doğa olayını resmetmemiş olmasının sebebi olabilir.

Çocuk resimlerinden elde edilen bulgulardan bir diğeri ise renk kullanımlarıyla ilgilidir. Çocuklar resimlerinde tüm sıcak, soğuk ve nötr renkleri yakın oranlarda kullanmışlardır. Resimlerde doğayı anlatan, belirgin bir şekilde kullandıkları, baskın olan bir renge rastlanmamıştır. Benzer şekilde, Yüksel&Canel&Mutlu&Çap(2015); 'Okul Öncesi Çağdaki Çocukların "İyi" ve "Kötü" Kavram Algılarının Resim Analizi Yöntemiyle İncelenmesi' isimli çalışmalarında tüm renklerin kullanımının birbirine yakın olduğunu saptamışlardır. Araştırmada daha önce de bahsedildiği gibi yedi rengi üzerinde barındıran gökkuşağı yoğun olarak kullanılmıştır. Dikkat çeken bir nokta ise; çocukların %41'i resimlerinde tüm renkleri kullandığını ifade etmiştir.

Buradan yola çıkarak çocukların doğayı tanımlarken tüm renkleri barındıran bir kavram olduğunu düşündükleri fikrine ulaşılabilir.

Çalışmadan çıkarılacak bir diğer sonuç ise; çocukların doğayı temiz ya da kirli olarak algılamasıyla ilgilidir. Çocuklar resimlerde doğa kirliliğini ifade etmek için sadece çöp figürünü kullanmışlardır. Yapılan resimlerde çocukların sadece %10'u çöp figürünü kullanmıştır. Bu veriye göre çocukların doğa algılarında doğanın kirli olduğu fikri çok baskın değildir diyebiliriz. Yüksel&diğerleri,(2015); 'Okul Öncesi Çağdaki Çocukların "İyi" ve "Kötü" Kavram Algılarının Resim Analizi Yöntemiyle İncelenmesi' isimli çalışmalarında 4-6 yaş arasında iyi kavramının büyük ölçüde doğa, gökyüzü ve doğa olaylarıyla temsil edildiğini saptamışlardır. Alerby (2000), çocukların çevre konusunda kavramsal yapılarını araştırdığı çalışmasında 7 ve 16 yaş aralığındaki 109 çocuktan çevre ile ilgili resimler yapmasını istemiş, çocukların yaptığı resimlerin %50'si çevreyi temiz ve güzel gösteren resimler yapmış, % 16'sı ise çevre kirliliği içeren resimler yaptığı görülmüştür. Başka bir çalışma olan Özsoy (2012)'un , 'İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Algılarının Çizdikleri Resimler Aracılığıyla İncelenmesi' isimli çalışmasında çocukların %59'u temiz çevre, % 35'i kirli çevre resmi çizmiştir. Bu çalışmalar da araştırmada ulaşılan sonucu destekler niteliktedir.

Sonuç olarak alt problemlerde sorulan;

1.Çocuklar çizdikleri resimlerde doğadaki hangi figürleri daha çok kullanmıştır?

2. Çocukların doğaya bakışı nasıldır?

3. Çocuklar kendilerini doğaya ait hissediyor mu?

Sorularına cevap olarak; çocuklar resimlerinde en çok insan ve gökkuşağı figürünü kullanmış; doğayı bütünsel ve çok renkli olarak algılamış; kendisini doğaya ait hissettiğini göstermiştir denilebilir.

Tüm bu varılan sonuçların eşliğinde eğitimcilere ve araştırmacılara çeşitli önerilerde bulunulması sonucuna varılmıştır.

5.2. Öneriler

1. Eğitimcilerle Yönelik Öneriler:

Çocukların doğa algılarını daha çok geliştirip, doğanın bir bütün olduğunun ve onların da bu bütünün bir parçası olduğunun farkına varmalarını ve ait olduklarını hissetmelerini; doğadaki işleyişi neden-sonuç ilişkisi içinde kavramalarını sağlamak için eğitimci ve velilere şu önerilerde bulunulmuştur:

- Çocukları geziler yolu ile sık sık doğa ile karşılaştırmaları
- Eğitim programlarında daha çok doğa etkinliklerine yer vermeleri
- Fırsat buldukça sınıf ortamından çıkıp doğal ortamlarda ders işlemeleri
- Çoklu zeka çeşitlerinden biri olan doğacı zekayı ön plana çıkarıcı, geliştirici etkinlikler planlamaları
- Farklı coğrafyaları, farklı iklimleri tanımaları için çocuklara ortamlar yaratmaları

2. Araştırmacılara Öneriler:

- Bu çalışma okul öncesi dönemdeki 5 ve 6 yaşındaki çocuklara uygulanmıştır. Farklı yaş gruplarındaki çocuklara da uygulanabilir.
- Bu çalışma, aileleri düşük sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklara uygulanmıştır. Farklı bir çalışmada değişik sosyo-ekonomik düzeyde aileleri olan çocuklara uygulanabilir.
- Bu çalışmada çocuk resimleri cinsiyet değişkenine göre incelenmemiştir. Farklı bir çalışmada çocukların resimleri yoluyla doğa algılarına cinsiyet değişkenine göre de bakılabilir.
- Çalışmanın uygulama aşaması sınıf ortamında yapılmıştır. Aynı çalışma farklı bir doğa ortamında yapılabilir.
- Çalışma duyu organlarında engeli bulunan çocuklara uygulanıp, onların doğayı nasıl algıladıklarına bakılabilir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (1979). Eğitimde çocuk, doğa ve çevre korunması ilişkileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12(1), 85-96.
- Alerby, E. (2000). A way of visualizing children's and young people's thoughts about the environment: a study of drawings, *Environmental Education Research*, 6(3), 205–222.
- Altınsoy, F. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarında çevre kirliliği farkındalığı oluşturmada geleneksel öğretim ve teknoloji destekli yöntemlerin karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Atasoy, E. (2005). Çevre için eğitim: İlköğretim öğrencilerinin çevresel tutum ve çevre bilgisi üzerine bir çalışma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Ayvaz, Z.(1998). Çevre Eğitime Giriş. İzmir: Çevre Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Canbay, H. & Edizer, Z. Ç. (2012). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında doğacı zeka. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1).
- Charleroy, A., Frederiksen, J. A. G., Jensen, A., McKenna, S., & Thomas, A. (2012). *Child development and arts education: A review of current research and best practices*. Retrieved November, 20, 2018.
- Collado, F. Y. (1999). The Role of Spontaneous Drawing in the Development of Children in the Early Childhood Settings.
- Coşanay, B. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının (beş-altı yaş) çevresel tutumlarının çocuk ve öğretmen değişkenleri açısından incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd Ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Çakmak, T. & Yılmaz, B. (2009). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 489-509.

- Demiral, Ü.& Kartal, T. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının bilimsel düşünme becerilerine ilişkin görüşleri: problemler ve çözüm önerileri. *IJOESS*, 25(7), 332-365.
- Duyan,V.&Gelbal,S.(2008).’’Barnett Çocuk Sevme Ölçeği’’ni Türkçeye Uyarlama Çalışması’. Eğitim ve Bilim Dergisi,33,148.
- Erten, S (2004). ‘Çevre Eğitimi Ve Çevre Bilinci Nedir, Çevre Eğitimi Nasıl Olmalıdır?’ Çevre Ve İnsan Dergisi, Çevre Ve Orman Bakanlığı Yayın Organı, Sayı: 65/66.
- Genç,H.,Aydın,İ.,DemirciGüler,P.,Hastürk,G.,Yapalak,S.,Dönertaş,Ş.,Cebesoy,Ü.B. &Karabal,M. (2016). Çevre Eğitimi. Lisanas Yayıncılık.
- Halmatov, S. (2017). Çocuk Resimleri Analizi Ve Psikolojik Resim Testleri(4.basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Halmatov, M., Sarıçam, H. & Halmatov, S. Okul Öncesi Eğitimdeki 6 Yaş Çocukların Çizdikleri Çevre Resimlerinin ve Çevre Kavramını Algılayışlarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 2(1), 30-44.
- Jolley, R. P. (2010). *Çocuklar ve resimler: Çizim ve anlama* . John Wiley & Sons.
- Kahyaoğlu, M., & Kırıktaş, H. (2016). Ortaöğretim ve üniversite öğrencilerinin ‘doğa’ kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (33), 58-76.
- Karataş, A., & Aslan, G. (2012). İlköğretim öğrencilerine çevre bilincinin kazandırılmasında çevre eğitiminin rolü: Ekoloji temelli yaz kampı projesi örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 4(2), 259-276.
- Karoğlu, H., & Ünüvar, P. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri ve sosyal beceri düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (43), 231-254.
- Katrancı, M. (2014). Okul Öncesi Eğitim ve Önemi, *Okul Öncesi Eğitime Giriş* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kirişoğlu, O. (2002). Sanatta eğitim. Ankara: *Pegem Akademik Yayıncılık*
- Koçyiğit, S. & Kaygılı, G. (2008). Montessori eğitimi alan ve almayan anaokulu öğrencilerinin sosyal becerilerinin karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 511-516.

- Malchiodi, C. A. (2013). *Çocukların Resimlerini Anlamak*. Nobel Tıp Kitabevleri
- Ogelman, G.H., & Durkan, N. (2014). Toprakla buluşan çocuklar: küçük çocuklar için toprak eğitimi projesinin etkililiği. *Journal of International Social Research*, 7(31).
- Özsoy, S., & Ahi, B. (2014). İlkokul öğrencilerinin geleceğe yönelik çevre algılarının çizdikleri resimler aracılığı ile belirlenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(4), 1557-1582.
- Öztan, Y. & Köylü P. (2003). Doğa- Sanat-Yaşadığımız Çevre Ve Peyzaj Mimarlığı. 7. Ulusal Sanat Sempozyumu, Sanat Ve Çevre.
- Öztürk, K. M.(2010). Preschool children's attitudes towards selected environmental issues. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sevinç, M. (2005) Gelişim Ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. Ankara: Morpa Kültür Yayınları
- Strauss, A. & Corbin, J. (1998). Basics of qualitative research techniques and procedures for developing grounded theory (2nd Ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- Tavşancıl, E. & Aslan, E. (2001). İçerik analizi ve uygulama örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Thompson, C. W., Roe, J., Aspinall, P., Mitchell, R., Clow, A., & Miller, D. (2012). More green space is linked to less stress in deprived communities: Evidence from salivary cortisol patterns. *Landscape and urban planning*, 105(3), 221-229.
- Toomela, A. (2006). Generic representations in children's drawings. *Trames: A Journal of the Humanities & Social Sciences*, 10(4).
- Türk Dil Kurumu. (2005). Türkçe sözlük. Ankara: TDK Yayınları.
- Türkdoğan, G.(2017) İnsan doğa ilişkisi bağlamında 1960 sonrası sanatta doğaya yönelimler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.
- Yavuzer, H. (2015). *Resimleriyle çocuk* (19.basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

Yılmaz, S., & Olgan, R. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Doğaya Yakınlık (Biyofili) Seviyelerinin Araştırılması. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 13(3).

Yüksel, M. Y., Canel, N., Mutlu, N., Yılmaz, S., & Elif, Ç. A. P. (2015). Okul Öncesi Çağdaki Çocukların "İyi" ve "Kötü" Kavram Algılarının Resim Analizi Yöntemiyle İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 271-303.

<http://www.baskabirokulmumkun.net> (Erişim Tarihi: 30.10.2018)

<http://www.egitimpedia.com> (Erişim Tarihi: 12.11.2018)

<http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> (Erişim Tarihi: 28.10.2018)

<http://www.megep.meb.gov.tr> (Erişim Tarihi: 17.11.2018)

<http://www.turcev.org.tr> (Erişim Tarihi: 22.11)

EKLER:

EK 1:ÖRNEK ETKİNLİK

ÇOCUKLARIN DOĞA ALGILARINA YÖNELİK HAZIRLANMIŞ ÖRNEK OYUN ETKİNLİĞİ

ETKİNLİK: DOĞAYI DİNLEME OYUNU

AMAÇ: Çocukların dikkatlerini doğaya çekmek, doğayı hissetmelerini sağlamak

UYGULANIŞI: Çocuklar orman, dere kenarı gibi doğanın içinde olan bir yere götürülür. Önce bir süre çevrelerini gözlemlemeleri sağlanır. Daha sonra bir yere oturarak gözlerini kapatmaları istenir. Bir süre böyle gözleri kapalı bir şekilde kalmaları sağlanır. Daha sonra gözlerini açtiklarında ne sesleri duydukları sorulur. Duydukları doğa seslerini (kuş sesi, rüzgar sesi gibi..) taklit etmeleri istenir. En son olarak oturdukları yerden çevreye dikkatlice bakmaları istenir ve hangi renkleri çevrelerinde daha çok gördükleri sorulabilir (Gönüllü Çevre Eğitimi Kılavuzu, 2011)

EK 2:

GÖRÜŞME FORMU

Bu görüşme formunda; ‘Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Doğa Algılarının İncelenmesi’ isimli yüksek lisans tez konusu kapsamında Antalya İli Kepez İlçesi Şehit Hakan Karakaya İlkokulu Anasınıfı öğrencilerine ‘Doğa’ konusu ile ilgili resimler yapmaları istenecek, daha sonra bu yaptıkları resimlerle ilgili aşağıda yazılı olan sorular çocuklara sorulacak, cevapları ses kayıt cihazı ile kaydedilecek ve verilen cevaplar araştırmacı tarafından görüşme formuna kaydedilecektir.

Sevcan Mol

Akdeniz Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Araştırma Konusu:

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Doğa Algılarının Resimleri Yoluyla İncelenmesi

Görüşme Yeri: Şehit hakan Karakaya İlkokulu Anasınıfı

Görüşme Tarih ve Saati:

Görüşmeci:

Görüşmeci Cinsiyeti: Kız () Erkek ()

Görüşme soruları:

- 1) Yaptığın resimde hangi doğa figürleri var?
- 2) Yaptığın resimde hangi renkleri kullandın?
- 3) Yaptığın resimde kimler var

EK 3: ETİK KURUL ONAYI

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KARAR

Toplantı Tarihi : 05/11/2018

Karar Sayısı : 154

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü öğretim üyesi **Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA**'nın danışmanlığını, **Sevcan MOL**'un araştırmacılığını üstlendiği, "*Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Doğa Algılarının Resimleri Yoluyla İncelenmesi*" başlıklı tez çalışması kapsamında kullanılacak olan mülakat çalışmanın uygunluğunun görüşülmesi istemi.

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü öğretim üyesi **Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA**'nın danışmanlığını, **Sevcan MOL**'un araştırmacılığını üstlendiği, "*Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Doğa Algılarının Resimleri Yoluyla İncelenmesi*" konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçüğüne ilişkin sorumluluğun başvurucaya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Başkan
Prof. Dr.
Osman ERAVŞAR

Üye
Prof. Dr.
Ahmet BAYANER

Üye

Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA
(A.Ü. Bilimsel Araştırma ve
Yayın Etiği Yönergesinin
9/6 maddesi gereği kararın
görüşüldüğü toplantıya
katılmamıştır)

Üye
Prof. Dr.
Mustafa ŞEKER

Üye
Prof. Dr.
Bahattin ÖZDEMİR

Üye

Prof. Dr.
Adnan DÖNMEZ

Üye
Prof. Dr.
Abdullah KARAÇAĞ

EK 4: MEB İZİN BELGESİ

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890-20-E.22742899
Konu : Anket Uygulaması

27.11.2018

İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ANTALYA

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Sevcan MOL'un "Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Doğa Algularının Resimler Yoluyla İncelenmesi" adlı araştırmasını, İlimiz Kepez İlçesi Şehit Hakan Karakaya İlkokulundaki Anasınıflarında, uygulama isteği ile ilgili 15/11/2018 tarih ve 38094 sayılı yazısı, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 26/11/2018 tarihinde incelenerek "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi" esaslarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Komisyonumuzca "Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Doğa Algularının Resimler Yoluyla İncelenmesi" isimli araştırmasını, İlimiz Kepez İlçesi Şehit Hakan Karakaya İlkokulundaki Anasınıflarında öğrenim gören öğrencilere, bahse konu Genelge ve çalışma takvimi doğrultusunda, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmaksızın yapılması,

Söz konusu araştırmanın bitimine müteakip; sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi kaydıyla uygulanması, Komisyonca uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 23/02/2015 tarih ve 5347 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.

Mehmet GÜRCAN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
27.11.2018

Mehmet KARAKAŞ
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür V.

Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Sığıksu Mah. Hamidiye Cad. MERKEZ/ANTALYA
E-posta: projeler07@meh.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mehmet KARAKAŞ Md. Yrd.
Tel: (0 242) 238 60 00
Faks: (0 242) 238 61 11

Bu evrak gövneli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden F989-195C-3d60-adbc-cb6C kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Sevcan MOL

Doğum Yeri: İzmir

Doğum Tarihi: 1980

EĞİTİM DURUMU

Yüksek Lisans: 2014- Halen - Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim

Lisans: 2014-2017 - Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi, Sosyoloji

Lisans: 2002- 2008 - Ege Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği

BİLDİĞİ YABANCI DİLLER

- İngilizce

İŞ DENEYİMİ

- 2008-2009-Abacıbüğü İlkokulu(GİRESUN)- Okul Öncesi Öğretmeni
- 2009-2010-Akbaba İsmail Özseçkin İlkokulu(İSTANBUL)-Okul Öncesi Öğretmeni
- 2010-2011-Dumlupınar İlkokulu- (ANTALYA)- Okul Öncesi Öğretmeni
- 2011-2012-Güler Mustafa Kızıllağaç İlkokulu(BODRUM)- Okul Öncesi Öğretmeni
- 2012-2015-Celal Sönmez İlkokulu(ANTALYA)- Okul Öncesi Öğretmeni
- 2015-2016-Yukarıkocayatak Sakarya İlkokulu(ANTALYA)- Okul Öncesi Öğretmeni
- 2016-2018-Varsak İlkokulu(ANTALYA)- Okul Öncesi Öğretmeni
- 2018-Halen- Şehit Hakan Karakaya İlkokulu(ANTALYA)- Okul Öncesi Öğretmeni

STAJLAR

- Karşıyaka Anaokulu-İzmir

KATILDIĞI KONGRELER

2014: İCONTE (International Conference On New Horizons In Education)- ‘‘Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklarda Yalnızlık Ve Sosyal Doyumsuzluk’’-Antalya

2014: İNTE (International Conference On New Trends In Education And Their Implications)- ‘‘Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklarda Yalnızlık Ve Sosyal Doyumsuzluk’’-Paris

SERTİFİKALAR

- Milli Eğitim Bakanlığı-Özel Eğitim
- Milli Eğitim Bakanlığı-Okul Öncesi Eğitim Programının Tanıtılması
- Milli Eğitim Bakanlığı-Topyekun Savunma Sivil Hizmetleri
- Aşkım Kapışmak-Motivasyon Ve Verimi Çalışma Yöntemleri
- Aşkım Kapışmak-Etkili İletişim Stratejileri ve Beden Dili
- Aşkım Kapışmak-İnsanları Etkileme Ve İkna Etme Sanatı

YAYINLANAN KİTAPLAR

- Ve Önümde Duran Hayat Bilgisi Kitabının Islaklığı (Şiir Kitabı)- (2013)- Ege Reklam Basım Sanatları

İLETİŞİM

E-posta Adresi: sevcanmol@gmail.com

İNTİHAL RAPORU

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN DOĞA ALGILARININ RESİMLER YOLUYLA İNCELENMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

% 12 BENZERLİK ENDEKSİ	% 11 İNTERNET KAYNAKLARI	% 1 YAYINLAR	% 5 ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ
----------------------------------	------------------------------------	------------------------	--------------------------------

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	slideplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	%2
2	www.turcev.org.tr İnternet Kaynağı	%2
3	toad.edam.com.tr İnternet Kaynağı	%2
4	Submitted to Akdeniz University Öğrenci Ödevi	%2
5	Submitted to Nevşehir Üniversitesi Öğrenci Ödevi	%1
6	ejercongress.org İnternet Kaynağı	%1
7	www.eab.org.tr İnternet Kaynağı	%1
8	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	%1
9	gelisimseletkinlikler.blogspot.com İnternet Kaynağı	%1
10	YILMAZ, Simge and OLGAN, Refika. "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Doğaya Yakınlık (Biyofili) Seviyelerinin Araştırılması", Mersin Üniversitesi, 2017. Yayın	%1

Antları çıkart
Bibliyografyeyi Çıkart

üzerinde
üzerinde

Eklemleri çıkar

= 35 words

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA